DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

EXULCERATIO
NE VESICÆ

QVAM

PROPITIO NUMINE DIVINO

SUB PRAESIDIO

DN. FRIDERICI HOFFMANN

ORDINIS MEDICI SENIORIS ET h. t.
DECANI

D. IIX. Mart. Anni MDCCXXIV.

PRO LICENTIA

H. L. Q. C.

PUBLICO ERUDITORUM EXAMINI SISTET

AUCTOR RESPONDENS

IO. IMMANUEL ZINCKERNAGEL

SONDERSHUSO-SCHWARTZBURGICUS MEDICINÆ PRACTICUS
ET PHYSICUS GREUSSENSIS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,

Typis JOH. CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typ.

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA.

DE

EXVLCERATIONE VESICÆ.

PROOEMIVM.

QVam frequenter veſicæ mala medentium curas eludere ſoleant, immo quam ſæpe in iisdem dignoſcendis horum iudicia fallant, notius eſt, quam ut pluribus id oſtendi neceſſe ſit. Vt ergo alia magis vulgaria, quamvis vulgo haud minus in illis erretur, nunc prætermittam, ipſe calculus quanto interdum labore in veſica inveſtigari debet? & quoties nihilo ſecius peritiſſimis etiam & perſpicaciſſimis Medicis hæret aqua, ſi quando, quidnam igitur rei ſubſit pronunciare tenentur? Nam ultimum & optimum de cætero auxilium, quo ille e latebris ſuis producitur, catheter, quam ſæpe parum explorantibus prodeſt? Quodſi vero purulenti aliquid e veſica cum urina profluit, quanta Medicorum in

hoc plerumque caſu diſſenſio deprehenditur, & quantâ adhibenda eſt cura, ut vera & delitescens nocentis materiæ ſcaturigo detegatur? Audies, qui veſicam exulceratam accuſabunt, ubi renum labes ſubeſt, & ex his, quicquid inſoliti in urina conſpicitur, in veſicam deſtillat: nonnunquam hi ipſi in ſuſpicionem venient, ubi veſica unice ſe male habet; ſæpe vero utramvis partem nulla iniuria accuſaveris, ubi omnis in alterutram ex his culpa transfertur: quinimmo erit, ubi neutram earundem merito arguere & ex certis indiciis concludere poſſis, ab aliis viſceribus eam materiam ad veſicam amandari. Ipſa hæc veſicæ exulceratio quoties ex aliis notis, magis adhuc fallacibus, fruſtra coniicitur, & quam rurſus ſæpe non attenditur? De cauſſis huius vitii, de generationis diverſis modis, deque incommodis, quæ poſt ſe illud relinquit, nihil dicam. Quam enim hæc omnia parum in ſcriptis etiam Medicorum adhuc pro merito ſint excuſſa, iis iudicandum relinquam, qui ſuper ea acta medica conſuluerunt. Argumento tamen inprimis eſſe poteſt, quod pro interna exulceratæ veſicæ cauſſa unice fere calculum agnoſcant auctores, inque huius ipſius generatione, quam rariſſime, ſi omnino in veſica incipi ſibi perſuadent, veſicæ ulcus ne quidem ſuſpicentur; cum ex hoc potius illum frequentius prodire graves rationes oſtendant, ipſumque ex variis admodum cauſſis, probe diſtinguendis, primam originem trahere demonſtrari queat. Vtrumque præſenti inaugurali diſſertatione evincam, qua ſimul integram exulcerationis veſicæ hiſtoriam & curationem complectar. DEVS annuat cœptis!

§. I.

In cauſſis morborum, eorum inprimis, qui a partis alicuius inſigni vitio foventur, inveſtigandis, haud leve ab anatomia practica ſubſidium peti, non fruſtra ſtatuitur, &

egre-

egregiis ſpeciminibus adhuc comprobatum eſt. Magis tamen ſæpiſſime hac arte eas in conſpectum produci, quæ ægrum iugulaverunt, quam a quibus ab initio morbus fuit productus, dudum prudentes Medici agnoverunt. Frequenter etiam aperto cadavere, multa ſimul viſcera labe affecta conſpiciuntur, ut ne locum quidem, ubi à principio fuit ſedes mali, diſcernere ab iis, ad quæ eius vis progreſſu temporis ſerpſit, valeas, tantum abeſt ut de cauſſis certi aliquid ſtatui poſſit, niſi qualem morbus a prima origine usque ad fatalem horam ſe geſſerit, quæque ei ſit curatio adhibita, accurate conſtet. Quam ſine hoc neceſſario lumine parum absque offenſionis metu progredi liceat, exempla cadaverum, in quibus veſica exulcerata deprehenſa fuit, curatius mihi examinanti, ut cauſſas huius mali genuinas, alibi non reperiundas, inde enuclearem, colligere ſatis potui. Vtut enim illorum haud exiguus numerus paſſim reperiatur, præſertim in *Boneti Sepulcreto*; cum tamen præcipuo eo lumine careant, aut ſaltim eius in plerisque caſibus non ſatis præbeatur ab auctoribus; in tanta phœnomenorum multitudine, quæ cum exulceratione veſicæ ſimul obſervata enarrantur, illa utrum ad morbi cauſſas pertinuerit, & reliquis originem dederit, an ab his tandem fuerit producta, haud facile ſemper eſt affirmare; iis ipſis, qui ægro per totum morbum adfuere, adeo plerumque fluctuantibus, ut quidnam ergo omnino ſtatuendum ſit, facta diſſectione non magis quam antea inveniſſe, pateat.

§. II.

Diſpiciam tamen, quæ ex illis obſervationibus, & aliis tam anatomicis quam practicis de huius affectus cauſſis cum fundamento aliquo affirmari queant. Ab iis enim mihi ſermonis initium erit, inſuper iam habita vulgari methodo. Exiſtimo autem perquam multas eas eſſe poſſe. Mi-

hi potiores allegaſſe ſuffecerit, unde de reliquis coniectura fieri queat. Ordiar a vaſorum ſanguiferorum ruptione. Sanguinem in vaſorum extremitatibus diſruptis, nec iterum, prout decet, conſolidatis, hærentem, vel tenuiorem eius partem per orificia aut ad latera eorundem deſtillantem, idoneam ulceri materiam præbere, ex pathologia notum eſt. Mora enim neque commixtæ invicem probe ſanguinis partes, ad corruptionem pronæ fiunt; corruptæ vero tenerrima vaſcula & fibras aggrediuntur, & unacum iis, niſi corruptio fuerit gravior, in materiam purulentam vel ulceroſam abeunt.

§. III.

Vt autem, qua de cauſſa vaſcula ſanguinem vehentia diſrumpi interdum in veſica ſoleant, & ubi potiſſimum id fiat, intelligatur, earum quæ ſit cum aliis partibus connexio, & qua ratione in veſicam digerantur, noſcendum eſt. Vtrumque pleniſſime & accurate docet magnus *Veſalius*, Anatomiæ feliciſſimus reſtaurator, cuius proinde hic verba allegare, non abs re erit. Ita autem ille *Lib. 3. anat. cap. 9. p. 475. interior*, inquit *propago* (hypogaſtricam venam deſcribit) *ab interiori ipſius latere exiguas ſoboles ſacri oſſis quoque foraminibus diſpenſat, & alias his maiores* (hæmorrhoidales externæ ſunt) *in recti inteſtini muſculos cutemque ani digerit, quæ fæculentum ſanguinem hic expurgant, ſi quando is per venam cavam huc decumbat eodemque colligatur. Deinceps hæc interior propago notatu dignum diffundit ramum, qui in viris dextrum veſicæ latus amplectitur, & in plures ſciſſus ſurculos, veſicæ cervicem ſeu penem adit, in eumque numeroſe digeritur, ea ſemper ſerie, ut cervici veſicæ craſſiores ampliores que ſurculi, quam ipſius fundo exporrigantur. In mulieribus vero præſens ramus ab interna ductus propagine, pingui membrana ſuffulcitur, ac quibusdam ſurculis*

culis veſicam, quidem adit, verum frequentioribus inferiorem fundi uteri ſedem intercurrit, ramulos quoque ſpectabiles in uteri cervicem diſpergens. Eandem fere arteriarum venis reſpondentium ſtructuram tradit *cap. 13. p. 492.*

§. IV.

Plures hinc concluſiones, uſui nobis futuras, deducere liceret: binas vero in præſenti tantummodo adducemus, in progreſſu diſſertationis data occaſione reliquas derivaturi. Primo nempe mechanica patet ratio, cur ſanguis per vaſa hæmorrhoidalia externa ad anum delatus, ſiquando exitum, quem ibi quærit, non invenit, ad veſicam ruere debeat, huiusque tenerioribus vaſculis aucta mole atque impetu laceratis, cruento mictui anſam præbere poſſit. Rariorem huius mictus cruenti caſum ex hoc fundamento dilucide explicavit *Illuſtris Dn. Præſes in Medicinæ conſultatoriæ Dec. I. p. 44. ſqq.* Deinde cum vaſa iſta non modo circa cervicem veſicam adeant, ſed in eadem hac regione copioſiſſimos ramulos dimittant; maximum hic quoque ab irruente ſanguine fieri impetum, in progreſſu ramulorum magis magisque frangendum, neceſſe eſt, ita ut ſurculi minores & breviores ab initio in ipſa cervice inde abſcedentes, eique vi ſuſtinendæ impares, fatiſcant.

§. V.

Deducit vero nos eadem conſideratio ſtatim ad cognitionem alius cauſſæ, unde veſicæ ulcus oriri poſſit, inflammationem puta. Sanguinem per vaſa hæmorrhoidalia maiori cum impetu in ano appulſum, in huius regione interdum inflammationem, tumorem & denique exulcerationem procreare, multiplici obſervatione conſtat. Idem ab eodem ſanguine in veſica contingere poſſe, non eſt quod dubitemus. Huc enim ob hæmorrhoides externas ſuppreſſas, illo ſimili cum impetu delato, qui rumpendis quidem

vaſo-

vaſorum tunicis non magis quam in ano par ſit, diſtendendis vero tenerrimis ſurculis ſufficiat; ſequitur, ut portio eiusdem vi impulſa, in his ad contrahendum ſeſe rurſus ineptis redditis, ſubſiſtat, ac inflammationem pariat, unde poſtea, niſi peius quid accidit, lethalis nempe corruptio vel cancer, apoſtema, & hoc denique rupto, ulcus exoritur.

§. VI.

Vnicam inflammationis veſicæ allegavi cauſſam, a ſuppreſſo ſanguine hæmorrhoidali derivatam, plures in ſequentibus in ſcenam producturus. Cum vero antea ex vaſorum in veſicam diſtributorum ſtructura oſtenderim, cur circa huius potiſſimum cervicem illorum laceratio accidere debeat, ac ſimili modo argumentari liceat, inflammationes & tumores eandem præcipue regionem occupare; utrumque à poſteriori quoque probandum erit. Satis autem evidenter illud evincunt ſymptomata, quæ in utroque caſu animadvertuntur, quorum vel ideo etiam hoc loco mentio iniicienda eſt, ut, ſi quando puris excretionem ea præceſſerint, certum de huius fonte iudicium ferri poſſit. Mictus cruenti a veſicæ vaſis ruptis orti ſymptomata accurate recenſet *Illuſtris Dn. Præſes Obſ. cit.* ſuntque ea: perpetuus ad mingendum conatus, cum ani ardore & teneſmo, dolor urens, pungens, ſecans in regione pubis & perinæo, maxime in dextro latere, usque ad penis glandem ſe extendens, cum huius rigida tenſione, alvus dura & inteſtinorum ſpaſmus, nullo in renum regione notabili dolore præſente: cuncta, ut ego quidem arbitror, manifeſta læſæ cervicis indicia. Haud valde diverſa ſunt, quæ inflammationi accidere obſervantur, notata à *Boneto in Sepulcr. L. III. p. 590. & Ettmullero in Colleg. pract. Cap. de Veſicæ inflamm.* niſi quod modo recenſitis accedant febris, vigiliæ, delirium, ſitis & alia. Scilicet ob ſanguinem continuo huc appellentem, nec exire valen-

valentem, & inde concitatum vehementem ſpaſmum, atrocius hic omnia, quam ſanguine profluente, ſæviunt & partes reliquæ corporis in conſenſum trahuntur.

§. VII.

Eandem rem confirmant obſervationes in diſſectis poſt mortem corporibus inſtitutæ, quæ vel ipſum ulcus, præſertim veſica a calculo libera, vel tumorem & inflammationem, vel aliud quoddam vitium, præcedentis vel ruptionis vel inflammationis indicium, vel ſaltim ab eadem progenitum cauſa, unde hæc oriri ſolent, in cervicis regione hærens viſui obtulerunt. Et ulcus quidem ipſum in eo caſu, de quo diximus, hic frequentiſſime reperiri è collatione exemplorum conſtat, ut ſingularia allegare non opus eſſe exiſtimem. Exemplum inflammationis & ulceris exhibet *Bonetus l. c. p. 627.* §. *2. Lib. III.* abſceſſus *p. 642.* §. *3.* tuberculorum duorum utrinque orificio appoſitorum cum inferiori veſicæ parte gangrænoſa *p. 633.* §. *9.* caruncula & calloſæ ſubſtantiæ. *ib.* §. *10.* ſcirrhi *p. 628.* §. *8.* calli *p. 632.* §. *3.* carnis ſpongioſæ ibidem repertæ obſervationes minime raras eſſe ſcribit *Riolanus Anthropol. lib. II. cap. 28.* Egregie vero huc facit notabilis caſus, ubi venæ cervicis ſanguine admodum diſtentæ & varicoſæ in mortui cadavere, qui ante obitum ſtranguria, dyſuria & aliis ſymptomatibus, a calculo communiter excitari ſolitis, vexatus fuerat, in conſpectum prodierunt, Vid. *Bonetum p. 673. Obſ. 22.* cui adiungendus, quem *p. 664.* adducit, ubi æger eadem ferme ſymptomata paſſus poſt mortem apertus veſicæ & recti inteſtini phlegmonem cum venis hæmorrhoidalibus ſanguine nigro infarctis & penis livore, de cætero organis excretioni urinæ dicatis recte ſeſe habentibus, oſtendit. Sine dubio autem horum omnium longe plura exempla ſectiones ſuppeditarent, præcipue ul-

ceris, ſi hoc ægrum mox ſemper trucidaret, neque variis ante phœnomenis aliis anſam præberet.

§. VIII

Quamvis autem inflammationes in partibus membranaceis obortæ proniores ad ſphacelum eſſe, communiſſime obſervari ſoleant; cum tamen id non ſit perpetuum, & eas in noſtro caſu collum veſicæ, carnoſam magis partem, potiſſimum occupare oſtenderim, de generatione ulceris ex hac cauſſa dubium ſupereſſe nequit. Idem ſentit *Ettmullerus in Colleg. pract. Inflammatio & abſceſſus*, is inquit, *quæ fiunt circa collum veſicæ interdum ſuppurantur, & in pus mutantur, ſucceditque exinde veſicæ curatio difficillima.*

§. IX.

Cum inflammatione veſicæ ſpaſmum eſſe coniunctum ſupra (§. 6.) dixi. Sed interdum hic ipſe ab alia cauſſa excitatus inflammationi velificare & deinceps ulceri materiam ſubminiſtrare ſolet. Parte enim quadam ſpaſmo diutius ac vehementius affecta, ſanguis teneriora eius vaſcula libere permeare nequit, unde reliqua, quemadmodum §. 5. expoſui, ſubſequuntur. Quam vero ſpaſmodicis conſtrictionibus opportuna ſit veſica, ex copia nervulorum, quos oſſis ſacri medulla & par ſextum a capite derivatorum nervorum illi largiuntur, coniici poteſt; licet omnes membranaceæ partes, qualis hæc eſt, natura ſua præ aliis ad ſpaſmos ſint proclives. Cumque præterea ab eodem ſexto nervorum pari plurimæ partes ramulos accipiant, quam frequenter aliena vitia luere veſica debeat, in promtu eſt coniecturam facere. Levius tamen plerumque afficitur, quam ut ſemper magnam inde labem contrahat. Maximus a ventriculo, inteſtinis & renibus metus, cum quibus ei partibus ſingularis ad damna ſibi mutuo inferenda

intercedit conſenſus. Vnde ventriculo flatibus diſtento, in paſſione hypochondriaca, colica, iliaca, nephritide, teneſmo graviori & diuturniori, & quotieſcunque abdominis viſcera motibus hæmorrhoidalibus vehementioribus agitantur, nunquam omnis affectionis expers cenſeri debet.

§. X.

Sed alia adhuc ratione veſicæ infeſti ſunt renes. Interdum enim ex his purulenta & viſcida materia, interdum calculi per ureteres in veſicam delabuntur. In utroque caſu, niſi peregrinus hoſpes tempeſtive foras eiiciatur, varia ſontica mala, & in his ulcus maxime, ciere valet. Quodſi enim tenacior & acrior materia eſt, parietibus veſicæ, inprimis circa collum adhæret & ſtranguriam, dyſuriam, teneſmum inflammationemque excitat, vel membranas veſicæ clandeſtine ac lente magis erodit, atque ita hanc exulceratam reddit. Si vero aliarum cauſſarum acceſſione in calculum illa tandem transformata fuit, vel is iam factus in renibus ad veſicam migravit, aſpredine ſua vel pondere hanc continuo laceſſit, eademque mala, quæ modo recenſuimus, producit. Et in poſteriori caſu fundum quoque veſicæ & latera, præſertim ubi calculus fuerit grandior, exulcerari poſſe, nullum eſt dubium.

§. XI.

Forte nemo a me hic requiret, ut modo dicta obſervationibus confirmem. Paſſim enim hæc apud ſcriptores practicos ſunt obviæ, ut inter rariores adeo fortaſſe caſus referenda ſint exempla eorum, qui per longum tempus renes vel calculoſos vel purulentos geſtaverint, in quorum cadaveribus diſſectis veſica non ſimul exulcerata & lapillis obſeſſa comparuerit, ac qui olim, dum vita ſupereſſet, nunquam de iis ſupra allegatis ſymptomatibus ſint conqueſti. Videri tamen inprimis poſſunt *Schenckius & Bonetus*. Magis

mihi memorabilis videtur caſus ab *Henr. ab Heer. Obſ. Med. cap. I.* adductus, ubi calculus e renibus provulutus & ſub finem ureteris moratus, puris in hac regione generationi occaſionem præbuit.

§. XII.

Interdum veſicæ collum irritant tenduntve ac ſpaſmo affligunt, hoc eſt, ſtranguriam vel dyſuriam pariunt, diverſæ ab iis, quas hactenus memoravi cauſſæ, e. g. ſanguis ob abundantiam in toto corpore, vel ob retroceſſionem ſub frigore externo ad partes interiores, & hinc ad veſicæ quoque collum copioſius delatus; materia ſalina, tartarea, acris, vel cum eodem ſanguine illa infecto ad collum veſicæ, vel cum urina in huius cavitatem amandata. Atque hæ ſunt vulgares fere horum pathematum cauſſæ, ſæpiſſime non niſi brevi moleſtia notabiles, & cito diſpellendæ, quæ vero neglectæ, aut aliunde validiores redditæ, inter ulceris veſicæ cauſſas quoque interdum locum ſibi vendicare poſſunt. Hinc eſt, quod in ſcorbuticis e. g. haud infrequenter ſtranguria, dyſuria & alia ſymptomata obſerventur, quæ incautos calculi nonnunquam metu ita terrere ſolent, ut non niſi poſt mortem ægri vanum eum fuiſſe, inſtituto examine, convinci poſſint.

§. XIII.

Collo veſicæ binæ glandulæ apponuntur, proſtatarum nomine inclitæ, & dum vel nimio humore diſtenduntur ac relaxantur, vel corruptum hunc venereis inquinamentis fovent, gonorrhœæ ſedes. Quando is, ſive benignus ſive malignus fuerit, diutius in hoc hoſpitio commoratur, mora indies deterius redditus, ulcera nunc leviora, nunc graviora, & inflammationes in parte affecta parere, & ſi horum quoque vitiorum curatio perverſe peragatur, ſimili labe alias ſæpe partes, inprimis proxime adiacentes, afficere obſer-

obſervatur. Hac ratione gonorrhœam ulceris in veſica cauſſam tandem fieri, confirmat *Bonetus Obſ. 4. Sect. 31. L. 3. p. 26.* ſicuti ex hoc veſicæ ulcere interdum contraria ratione gonorrhœam oriri ſtatim ſubſequente obſervatione docet. In prioris quoque confirmationem inprimis adduci meretur caſus ab *Excellentiſſimo Dn. Præſide in Med. Conſult. Part. III. p. 103.* adductus, ubi poſt gonorrhœam imperite, maxime adſtringentibus, tractatam, exulcerationem renis dextri, colli veſicæ & circa proſtatas ortam eſſe, ex indubiis ſignis Vir celeberrimus arguit.

§. XIV.

Supra (§. 3. 4. 5.) ubi de hæmorrhagiæ & inflammationis veſicæ ab hæmorrhoidibus externis ſuppreſſis ortu egi, ſexus virilis potiſſimum rationem habui. In feminis vero hæc aliter ſe habere, ex deſcriptione vaſorum, quam e Veſalio adduxi, facile coniicitur. Etenim in iis veſicæ cum inteſtino recto neque ſitu, neque per vaſorum connexionem, is eſt conſenſus, qui in maſculis; ſed uti illis uterum interponi notum eſt, ita, maxima ramulorum ab hæmorrhoidalibus externis copia ad hunc delata, huic quoque, quicquid malorum hæmorrhoides externæ cohibitæ producere in hoc ſexu forte queunt, ut potiſſimam communicetur, neceſſe eſt.

§. XV.

Inter cauſſas ulceris veſicæ antea (§. 9.) purulentam quoque materiam ex renibus in veſicam effuſam retuli: monui autem iam in procemio, aliunde interdum eam proficiſci, licet poſtremo e renibus forte in veſicam eadem deſtillet. Luculentum huius rei exemplum affert *Hollerius in Comment. ad Aphor. Hippocr. 75. Sect. 4.* quod huc apponere non abs re erit. Mulier per quatuor menſes integros minxerat pus, & aliquando ſanguinem puri commixtum. Medici conſulti adhibent remedia ac ſi renes exulcerati fuiſ-

ſent, quod in eis per intervalla magnum dolorem ſentiret mulier. Hæc moritur menſe quarto. Diſſecta eſt, inventi renes integri & veſica integra, at in corde inventi duo ſunt calculi & abſceſſus multi, qui expurgabantur per urinas, neque in tranſitu pus dolorem infligebat renibus. Et apud *Bonet. L. III. p. 696.* hiſtoria legitur de virgine, quæ ante obitum urinas valde purulentas reddiderat, ac in cuius tandem meſenterio poſt mortem ingens puris copia viſa fuit, renibus integris. Idem nonnunquam poſt abſceſſus in hepate, pulmonibus, cerebro, aliisque partibus ruptos fieri, crebra exempla teſtantur, & in adiecta l. c. nota confirmatur.

§. XVI.

In vias, quibus ad veſicam vel ad renes pus in hiſce caſibus feratur, iam inquirere non patitur inſtituti mei ratio: ſufficit mihi rei veritatem exemplis confirmaſſe. Si quis vero verum illud pus eſſe, negare vellet, quod ab urina difficile admodum ad fundum matulæ ſecedere ſoleat, ſecus ac verum pus, ſicuti *Martianus* hoc dubium movet, huic reſponſio in *Boneto* ad *Obſ. 13. p. 691.* adducta abunde, mea quidem ſententia, ſatisfaciet: quamvis ad meum ſcopum huius controverſiæ rationes parum pertineant, qui id ſaltim nunc ſpecto, ut novam hinc generationis ulceris in veſica cauſſam deducam, cui, ſive verum id pus ſit, ſive ſecus ſe res habeat, modo non debite excernatur ſtatim, occaſionem ſubminiſtrare poſſe, ex (§. 10.) adductis facile intelligitur.

§. XVII.

Poteſt vero interdum accidere, ut ea materia, de qua modo dixi in ſubſtantiam veſicæ ruat, eumque ibi affectum producat, cuius apud *Hippocratem* ſub ſcabiei veſieæ nomine mentio fit. Neſcio an temere quibusdam hæc huius mali geneſis excogitata a me videri queat, quibus tamen

ratio-

rationes allegabo, quæ, ut eam ita ſuſpicarer fieri me induxerunt, liberum iis poſtea iudicium relicturus. Primo non infrequentes ſunt in praxi medica circa criticos febrium dies eiusmodi metaſtaſes; materiamque noxiam ſæpiſſime ad inferiores partes ferri, ibique abſceſſus & ulcera efficere, notum eſt, ratione quoque huius phœnomeni non obſcura; illa enim ſanguine ſpecifice gravior, & ad promtam debitamque circulationem inepta, per arterias deſcendere quam adſcendere facilius poteſt. Secundo, cum eandem poſt factam in multarum partium morbis coctionem, interdum in veſicæ cavitatem deferri ex obſervationibus modo allegatis conſtet, cur non idem de huius ſubſtantia ſuſpicari liceat, itineribus, quibus huc ſine ambagibus materia pergat cum ſanguine, obviis & facillimis, aorta nempe deſcendente, & hypogaſtricis arteriis, & hinc denique in veſicæ arterias rectiſſima & fere ad perpendiculum via, niſi quod deinceps in hac ipſa vario modo verſus ſuperiora inflectantur, eo conſilio, ut hic fracto impetu heterogenea materia, ſanguini adhuc intimius permixta, huc illuc in ſubſtantiam veſicæ deferri atque ſecedere poſſit. Hanc tamen ſcabiem interdum aliis adhuc modis fieri, facile perſuaderi mihi patias.

§. XVIII.

Longum, nec in promtu facile eſſet, omnes eas cauſſas enumerare, quæ intra corpus productæ veſicæ ulceri originem dare queunt, cum illæ ſatis in obſcuro nonnunquam lateant, nec niſi ſectione facta Medicorum contemplationi, ac forte ne ſic quidem ſemper, ſe ſiſtant. Vnde eas in apricum producendas relinquo, quibus hæc examina in morbis defunctorum corporibus frequentius inſtituere licet. Produxi plures, & hoc ſatis erit ad præſentem ſcopum, fortaſſis etiam plurimis nimium videbitur. Sed hi

erunt

erunt fere, qui, poſtquam ſibi generale aliquod ſyſtema de morborum generatione finxerunt, ex eo unice cauſſas derivandas exiſtimant, iis omnibus arroganter reiectis, quæ pulchritudini ſyſtematis ſui officere queant, vel eius plane vanitatem arguant. Sed his, quibus ſolis libertas conceſſa eſt, de morborum hiſtoriis pro arbitrio diſponendi, & pro veris falſisve declarandi, quæ ſibi favere vel adverſa eſſe cognoverunt, ſenſu ſuo abundare, aut carere potius, per me licet. Mihi vel ideo conquirendæ eæ ſolicitius videbantur, ut oſtenderem, quam parum fidendum ſit eorum aſſertis, qui vix ab alia interna cauſſa, quam a calculo in veſica latente, ulcus in ea produci poſſe ſtatuunt.

§. XIX.

Quamvis vero contrarium tum rationibus, tum obſervationibus in medium productis, evidenter a me oſtenſum ſit; quarundam tamen adhuc aliarum cauſſarum, unde ulcus illud proficiſci interdum ſoleat, pauciſſimis tamen, mentionem faciam. Referri itaque huc poſſunt inflammatio inteſtini recti vel eiusdem ulcus, eadem coli vitia, partium omnium interiorum abdominis abſceſſus, ex quibus verſus exteriorem ſuperficiem ruptis, pus in abdominis cavitatem effuſum, verſus veſicam tandem progreditur; corruptio inprimis omenti longius protenſi, ſanguis quacunque de cauſſa in abdomen effuſus, aqua in hydrope ad veſicam libere ruens, inflammatio & ulcus uteri, maxime eiusdem cervicis, vaſorum ſeminalium corruptio, & alia, quorum omnium exempla apud *Bonetum* paſſim occurrunt.

§. XX.

Venio nunc ad cauſſas externas, a quibus veſicæ exulceratio provenire poſſit, in quarum tamen enumeratione breviori mihi eſſe licebit, quod earum in quolibet caſu recenſio magis ab ægro expectanda ſit; quam a Medico demon-

monſtratio exigi queat; quamvis interdum curatius ab hoc illæ inveſtigandæ ſint. Pertinent vero huc contuſiones & ictus graviores in pubis & perinæi regionibus; ſectio calculi imprudenter inſtituta, in qua vel a cultri ineptiori adminiſtratione, vel a calculo, præſertim maioris & aſperi extractione rudiore, parietes veſicæ læduntur; vulneris a ſectione facti curatio perverſe inſtituta; catheter ad explorandum calculum, vel in urinæ ſuppreſſione, vel alia de cauſſa incurioſius intruſus, præſertim ſphinctere veſicæ arctius conſtricto, aut a tumore, caruncula, ſcirrho, vel alio vitio via præcluſa; fiſtulæ in ano exſectio, in qua ani ſphincter, arcte cum veſicæ collo connexus, incaute nimis vulneratus, aut eiusdem vulnus negligentius habitum fuit. In feminis huc referri debet partus difficilis, in quo veſicam, & huius inprimis collum ita ſæpe premi affici-que, ut exinde ulcus & fiſtula proveniant, *Mauriceau aph. 285.* confirmat: quem tamen caſum ſi quis forte inter cauſſas internas recenſendum potius fuiſſe putet, cum hoc de nomine diſceptationem non inſtituam. Cæterum hic notari meretur peculiaris cantharidum malignitas, qua veſicæ infeſti ſunt. Eas enim ſive intra corpus aſſumtas, ſive externe tantummodo applicatas, inflammationem & ulcerationem in veſica interdum ciere, ſatis obſervationibus conſtat, quorum exempla exhibentur in *M. N. C. Dec. I. A. II. Obſ. 105. & A. IIX. Obſ. 88.* Potum denique frigidæ poſt ſectionem calculi aut lethali gangrænæ, aut fiſtuloſo ulceri occaſionem præbere, affirmat *Ettmullerus in Colleg. pract. l. c.*

§. XXI.

Quæ de corporibus, in quibus ulceris veſicalis generatio expeditior eſſe ſoleat, in conſiderationem venire queunt, eorum pars ex hactenus dictis facile intelligitur.

 Sunt

Sunt vero quædam huc ſpectantia mihi nondum memorata vel pleniorem expoſitionem expoſcunt. Quamvis igitur nulla ætas & nullus ſexus ab hoc vitio plane immunis cenſeri debeat; id tamen frequentius in virili quam in feminino ſexu obſervatur, cuius ratio e §. 14. quodammodo peti poteſt. Et obſervantur certe feminæ hæmorrhoidibus tam internis quam externis minus quam viri obnoxiæ, niſi quod circa graviditatis finem cœcæ interdum conſpiciantur, poſt partum tamen mox retroceſſuræ; & ſi qua omnino ab hæmorrhoidibus in feminis quocunque tempore turbatio contingit, ad uterum præcipue malum derivatur, in huius excretione ſolenni ſimul eiiciendum. Deinde veneris nimis frequens exercitium & equitatio eos viros, qui in utroque occupari amant, magis diſpoſitos ad huius labis generationem reddere valent, dum in utroque caſu ſanguis impetuoſius verſus veſicam ruit, in priori etiam ob veſicularum ſeminalium viciniam ea vehementius irritatur. Ex utroque vero ſexu opportuniores huic malo fiunt, qui acida nimis intemperanter ingerunt, vina, liquores fœculentos & flatibus gignendis idoneos & diuretica calidiora præter modum in uſum trahunt, vitæ ſedentariæ pertinacius dediti ſunt, & denique qui parentibus hæmorrhoidariis, calculoſis aut quibuscunque veſicæ vitiis vexatis ortum debent.

§. XXII.

Inprimis vero porro notatu dignum eſt, quod idem vitium ſenilia frequentiſſime corpora occupare ſoleat, cuius mihi phœnomeni ratio, parum vulgo perſpecta, nunc evidenter explicanda eſt, ut ea quæ deinceps de calculi generatione dicturus ſum eo minus dubitationis habeant. Sanguinem ergo particulis acribus, ſalinis, tartareis refertum, & ad veſicam quacunque de cauſſa copioſius delatum

tum, ulceri materiam ſuppeditare poſſe, (§. 12.) oſtenſum fuit. Talem vero eum in ſenibus fere generari, ſcorbutus, arthritis, podagra, rheumatiſmus, & ſimiles affectus, provectiori ætati familiares, immo ipſæ ſenum urinæ manifeſto arguunt. Vnde quoque accidit, ut frequentius dysuria, ſtranguria atque iſchuria iidem vexati obſerventur.

§. XXIII.

In primam huius diſpoſitionis originem nemo hactenus ſollicite inquiſivit, aut quod quidem valde ad rem faciat, ad eam explicandam attulit. Rem clare & naturali via deducit *Illuſtr. Dn. Præſes*, cuius proinde hic de ea ſententiam exhibere, maxime e re erit. Ita vero celeberrimus vir rationes ſubducit: cum vergente ætate fibræ corporis omnes ſenſim rigidiores & compactiores reddantur, teſtante id in animalibus annoſiorum carne, difficulter admodum coctioni obſequente, eaque de cauſſa colatoriorum, quorum infinita olim multitudo humoribus ſe & excernendis inſerviiſſet, magis magisque imminuatur numerus; proxime ſequi, ut partium inutilium, a ſanguine certe ſeparandarum, nimia nunc copia huic admixta remaneat, quæ maiorem dein ipſa circulatione acrimoniam acquirat. Ipſum iam ventriculum, priori robore amiſſo, cibos lentius & minus debito ſubigere; hinc acoris, præſertim poſt cibos potuſve acidos aſſumtos, in ventriculis ſenum, multis ſe prodentis indiciis, originem, hinc ipſarum acidarum particularum copiam maiorem ſanguini ſeſe iungentem, minorem vero earum, quam antea, ob cutis ſpiraculorum magnitudinem & numerum diminutos cum ſudore effluxum. Ipſos renes materiam terreſtriorem & tartaream non iam amplius in debita quantitate ſegregare. Iam bilis minus, quam par ſit in hepate ſecerni, & omne ſe- & excretionis negotium mirum quan-

tum lentius procedere. Deficere poſtremo priorem ſeminis generationem & parcius id ſequeſtrari, hocque ipſum iam acre, iam inefficax eſſe, ut non modo ſanguini eum, quem olim, communicare porro vigorem non valeat, ſed huius potius impuritatem adaugeat. En fontem malorum, quæ ſenibus ultimam tandem perniciem minantur, uberrimum, quemque ſi attendere velis, ipſa tibi natura monſtrat!

§. XXIV.

Sequitur, ut notas, quibus innoteſcere exulceratio veſicæ, & a renum inprimis exulceratione diſtingui queat, quanta id fieri licet diligentia, tradam. Potiores iam apud *Hippocratem* recenſitæ reperiuntur, cuius ergo in iis explicandis inprimis auctoritate utar. Primum quidem horum ab ipſo *Aph.* 75. *Sect. IV.* adductum ambiguum eſt, verba ita habent: *ſi quis ſanguinem aut pus mingat, renum aut veſicæ exulcerationem ſignificat.* Et de pure etiam aliud dubium movet *Hollerius loco* §. 15. *citato*, anſam ab hiſtoria ibidem allegata arripiens, cuius ratio & ſolutio ex ibidem dictis perſpicitur. Cruenta vero mictio interdum ſine alterutrius partis ulcere vel præſente vel ſubſecuturo obtingit, ſanguine ſcilicet poſt violentiorem corporis motum aut in febribus quibuſdam per arteriolarum extrema in renum tubulos ſecretorios irruente: qualis tamen fluxus ſine renum exulceratione durare diu nequit. Cæterum non incongruum erit notas hic apponere, quibus purulentam materiam in veſica genitam ab ea, quæ in renibus facta eſt, diſtinxit *Riverius Prax. L. 14. cap. 51. Pus a renibus*, inquit, *procedens melius coctum eſt, album ſcilicet leve & minime fœtidum, quia parenchyma renum carnoſum melius concoquit: tum pus copioſius eſt, ac urinæ magis permixtum, quæ lacti ſimilis perfunditur, donec longe poſt mictionem pus ab ea ſeparetur, & in fundo reſideat: a veſica vero*

ro emanans purulenta materia pauca eſt, neque adeo concocta, ſed cruda, variegata, gravcolens: pars enim exſanguis & debili calore prædita materiam ſufficienter elaborare nequit: ex collo autem veſicæ, aut meatu urinario ſincerum pus absque urina ſæpe excernitur.

§. XXV.

Magis diſtincta ſigna ab *Hippocrate* in ſequentibus adducuntur, nempe (2) ſtranguria *V. aph. 80.* cui iungi debet dyſuria, licet hæc quoque, purulenta materia e renibus delata, adeſſe poſſe, (§. 9.) oſtenderim, & *Celſus lib. II. cap.* 7. inter renum affectorum notas ea ponat. Recte tamen monet *Riverius l. c.* in veſicæ ulcere perpetuam adeſſe dyſuriam & continuum doloris ſenſum, cervicem infeſtantis, in renum vero exulceratione dilucida dyſuriæ & doloris intervalla. (3) Dolor in hypogaſtrio *aph. eod.* ac pectine, *aph. 39. Sect.* 7. quod ſignum præcipue de veſica affecta teſtatur, & cui iungi debent teneſmus & membri virilis tenſio. In renum vero exulceratione ſecus ſe iſta habent. Dolor enim lumborum magis regionem occupat, & adſunt interdum ructus & vomitus bilioſi. Vid. *Celſ. l. c.* (4) Gravis urinæ odor, *aph. 81. Sect. 4.* de quo Riverii ſententiam §. antec. iam adduximus. Hunc tamen *Celſus l. c.* renum affectorum notis annumerat, in quo vero caſu rarius is obſervatur. (5) Squamæ urinæ admixtæ, *eod. aph.* & in veſicæ ſcabie urinæ craſſæ, cum qua furfuracea ſimul minguntur, *aph.* 77. Inter renum vero exulceratorum ſigna refert caruncula parvas & veluti pilos cum urina exeuntes. *aph.* 76. Cæterum, quæ a *Celſo l. c.* præter iam recenſita ad diſtinctionem utriusque affectus proponuntur, vix perpetua, & utrique fere communia eſſe obſervantur.

§. XXVI.

Dicendum nunc de mali huius conſectariis eſt, & quid ſperare vel timere æger, ulcere in veſica hærente, poſſit. Difficilem vero admodum iſtud habere ſanationem, & plerumque omnem in eo curando operam oleumque perdi, unanimi fere conſenſu Medici affirmant. Ratio in promtu eſt. Membranacea pars eſt; parietibus eius continuo allabitur urina, præſertim cervici: unde quicquid carnoſior hæc pars melioris ſpei prommittere videri poſſit, perpetua id irrigatione atque irritatione motuque eius vanum rurſus redditur. Dari tamen interdum ſanationi locum, calli in diſſecta veſica toties reperti. (Vid. *Bonetus* paſſim) & exempla ex hoc ulcere curatorum, evidenter probant. Et poſſe purulentæ materiæ in veſica eruptionem ſalutariter etiam evenire, *Hippocratis* iam obſervatio eſt in *Coac. Prænot.* Ita enim, *Veſicæ* inquit, *duræ & dolentes omnino quidem malæ ſunt, peſſimæ vero cum febre continua. Nam dolores ab ipſis veſicis ad occidendum ſufficiunt, & alvi his non valde egerunt. Solvit autem hos urina purulenta prodiens, albam ac lævam ſubſidentiam habens. His vero non ſolutis, neque veſica molleſcente, in primis circuitibus ægrum moriturum eſſe, timor eſt.* Vtcunque ſit, rarior perfecta huius ulceris ſanatio cenſeri debet. Præcipua in ſenibus difficultas, & ubi a calculo maiore vel humore acri, viſcido, magna veſicæ portio exeſa eſt. Raro tamen etiam cita mors ſubſequitur, niſi febris vehementior adſit, vel inflammatio accedat, aut in aliam corruptionem graviorem ulcus ſubito degeneret. Sæpiſſime variis antea aliis phœnomenis idem occaſionem præbet. Neque enim eſt dubium, quin ſcirrhi, ſteatomata, cancri & alia huius generis mala, quæ in veſica poſt mortem ſæpe reperiuntur, talem plerumque originem habuerint. Sed de his, notioribus quippe ulceris veſicæ

ſe-

ſequelis, plura commemorare non neceſſe eſt. Propero ad alia phœnonema, quæ vulgo inter huius mali effectus vix agnoſcuntur, & proinde paulo curioſiorem inquiſitionem requirunt.

§. XXVII.

Atque hic inprimis nominandus mihi venit calculus veſicæ, de cuius prima origine tam inter ſe diſſentiunt auctores. Equidem *Fernelius*, vir magni in medicina nominis, prima eius rudimentá in veſica provenire prorſus negat, ſemperque illa a renibus huc deferri ſtatuit, *Pathol. L. VI. c. 13.* Alii quanquam prius in dubium plane vocare non auſint, rariſſime tamen generandi initium in veſica fieri contendunt, nec niſi in infantibus & pueris. Ad ipſam veram huius calculi, veſicæ indigenæ, compoſitionem haud aliam fere materiam aſſerunt, quam arenulas, aut terreſtrem illam & craſſam, utramque rurſus e renibus cum urina huc miſſam. Quarum opinionum epitomen exhibet *Silvaticus Cent. III. Conſil. 66.* Sed ſupervacaneus ſæpe labor eſt, pace id ſecus ſentientium dicere liceat! aliunde ea ſemina conquirere velle, quæ ab ipſa frequenter veſica ſatis large ſuppeditantur. Vti ergo illa ex craſſioribus particulis, urinæ permixtis, calculi generatio in pueris infantibusque forte plerumque locum habere, concedi poteſt, neque eorum, qui ſenum veſicas infeſtant, prima fundamenta e renibus advehi contra manifeſtam experientiam prorſus negaverim: ita in his veſicæ ulcera primam ſæpe, ſi non ſæpiſſime, originem præbere calculo ex ſequentibus obſervationibus haud fruſtra argui exiſtimo.

§. XXVIII.

Equidem immo ipſum pus quam aptam calculo generando materiam præbeat, lapillorum in pulmonibus phtiſicorum, & aliarum partium abſceſſibus poſt mortem reper-

pertorum exempla abunde confirmant. Enimvero in tenaci jam & viſcoſa materia non alia re opus eſt, quam ut humiditas, quæ perfectam hactenus cohæſionem impedivit, caloris acceſſione diſſipetur. Quodſi vero alia ſalina, tartarea vel terreſtris, quales in veſica ſemper præſto ſunt, accedat, effectus eo promtius ſequitur. Ipſa (2) calculi in renibus generatio egregie mihi hanc ſententiam confirmare videtur, quem non ex aliis frequentius quam modo recenſitis cauſſis, provenire, luculentiſſime demonſtratur in *Diſſ.* ſub *Exc. Dn. Præſidis* tutela habita, & *obſervationes ac cautiones practicas in curatione calculi* exhibente. (3) Propius huc ſpectant, quæ ibidem §. 8. adducuntur, ſequentia verba: *non ſemel, ſed iterum ſæpiuſque abſervatum eſt, veterem gonorrhœam in mictionem purulentam & in calculoſam veſicæ diſpoſitionem tranſiiſſe, eo quod ob vicinitatem veſicæ ſubſtantia, diſperſo fermento ulceroſo, in conſenſum trahatur. Neque unquam facile grandis in veſica calculus progignitur, ſalva ac integra eius ſubſtantia, cum plerumque ea eroſa atque exulcerata obſervetur.* (4) Interdum ſola in ſenibus veſica lapillos offert, renibus integris, & a calculo liberis. (5) Generationem calculi haud raro præcedit mictus cruentus, mox ſubſequente purulentæ materiæ excretione, idque nonnunquam cum veſicæ affectæ notis manifeſtis, ac ſine ullo lumborum dolore aliisve renum affectorum notis. (6) Maxime tamen hic attentionem mereri videtur inſignis illa hæmorrhoidarum externarum, præcipue olim fluentium, & nunc ſuppreſſarum, cum mictu cruento & calculo conſpiratio. Quam enim ex hæmorrhoidibus turbatis vel ſuppreſſis mictus cruentus & ulcus veſicæ promte deriventur, ſupra a me demonſtratum fuit, & dubito, an quis tam expeditam ulceris in renibus exinde generationem oſtendere queat.

§. XXIX.

§. XXIX.

Sed uti iſta calculum e veſicæ ulcere progigni poſſe, dubitare non ſinunt: ita ſine adventu peregrini ſeminis eius generationem hic omnino interdum fieri, luculentiſſimo argumento mihi videntur eſſe calculi in ipſa veſicæ ſubſtantia reperti, quorum exempla evidentiſſima habent *Cattierius Obſ. 3. Bauhin. Theatr. Anat. Lib. I. cap. 26. Bonet. L. III. p. 656. §. 18. Tulpius Obſ. L. IV. cap. 36.* alia, utpote obſcurius deſcripta, & proinde nonnihil dubitationis relinquentia in præſenti non allegabo. Qui vero in his caſibus per ureteres e renibus calculos intra veſicæ membranas delapſos fuiſſe affirmant, & proinde illos in cavitatem veſicæ hiare negant, parum certe eorum inſertionem attenderunt, cum extremitates ſuas ſatis conſpicue ultra interiorem veſicæ membranam in huius cavitatem exporrigere obſerventur. Eandem quoque rem confirmare exiſtimo calculos, qui vera membrana, hoc eſt, ex fibris contexta, incluſi intra veſicæ cavitatem delituiſſe leguntur, ſive illi hic ab omni vinculo liberi fuerint, ſive veſicæ tunicis arctius alligati. Vid. inprimis *Tulpius Obſ. lib. III. cap. 5. Verzaſcha Obſ. med. 52.* Vnde enim & qua via hos calculos, præſertim maiores, ſi eorum in veſica generationem negas, huc allatos dices, aut unde tandem iſtud membranaceum integumentum, ſeu minores adhuc, ſeu adulti eo migraverunt, derivabis? Nec dubito huc denique referre exempla eorum calculorum qui in ſinubus ad latera veſicæ efformatis ceu in ſacculo reconditi paſſim obſervati memorantur. *Vid. Tulp. Lib. IV. cap. 48. Bonet. Lib. III. p. 592. §. 4.* Vt enim nunc de variis hiſce caſibus ſummatim ſententiam meam dicam, antea allegatis rationibus adductus, ſuſpicor, materiam purulentam, acceſſione præſertim particularum ſalinarum & tartarearum, tenaciorem redditam, ut

profluere liberius non poſſit, intra veſicæ interdum ſubſtantiam ſenſim in calculum transformari ac novæ ſubinde materiæ acceſſione in maius volumen excreſcentem parietes ſimul, quibus coercetur, paulatim extendere & ampliores reddere, ut cum his quaſi innatus vel annatus veſicæ ſcrutatoribus videri queat. Idem ſic progreſſu temporis auctus, pondere, vel quod natura ſemper corruptas partes ab integris ſeparare ſoleat, cum velamine ſuo inſtar maturi cuiusdam fructus, a veſicæ ſubſtantia vel prorſus vel aliqua ex parte facile abſcedit, vel ſi magis verſus exteriora veſicæ, aut partem ano incumbentem propendeat, peculiarem ſibi ſacculum, ab interiori parte, pure quippe exeſa, pervium efformat.

§. XXX.

Neque vero huic ſententiæ de prima calculorum veſicalium generatione obſtare exiſtimo, quod ii facto examine plerumque incluſum minorem & hunc quidem coloris ex flavo rubeſcentis, corticem de reliquo album habentes, oſtendiſſe perhibeantur. Poſſent enim his forte ſatis multa aliorum calculorum qui eo caruerint rurſus opponi, Fac tamen rem ita ſe ſemper habere: eadem huius diverſitatis ratio facile deprehenditur, ſanies nempe ſeu materia ex ulcere deſtillans, ſanguineis ſtriis colorata, cui ſive a renibus illam arceſſiveris, ſive in veſica productam ſtatueris, progreſſu temporis, particulæ terreſtriores & mucoſæ obductæ corticem conſtituunt. Quod tandem attinet ea exempla, ubi calculo in veſica hærente, renes ſimul vel calculoſi, vel purulenti ſaltim comparuerunt, a quibus novum contra hactenus memorata argumentum deſumi queat; ex illis ne ſemper quidem concludere licet, renum mala vetuſtiorem habuiſſe originem, tantum abeſt, ut iuſto inde ratiocinio effici queat, e calculo vel pure renum veſicæ calculum ſuam traxiſſe. Sicuti enim renibus nephritide graviore

viore vexatis, in veſica vehementiorem interdum concitari ſpaſmum, qui inflammationem & ulcus in hoc loco pariat, ſupra monitum fuit; ita hac ipſa veſica vel a calculo vel ab alia cauſſa immitius laceſſita, cur non idem ſpaſmus a conſenſu ortus eadem in renibus mala producere & ſic calculo originem præbere poſſit? Sed pluribus hoc de re agere diſſertationis anguſti termini non patiuntur.

§. XXXI.

Perquam vero ſeſe nunc commodus offert locus allegandi caſum viri de republica literaria olim meritiſſimi, *Iſaaci Caſauboni*, triſtem æque ac memoralibem, cuius paſſim ab anatomicis & practicis ſcriptoribus mentio fit & qui in *Mangeti* etiam *theatro anatomico Tom. I. p. 409. ſqq.* & *Boneti ſepulcreto Lib. III. p. 644. ſqq.* integer recenſetur; unde potiora, & quæ huic tractationi lucem aliquam affundere queant, huc transferam. Duodecimo ante obitum menſe, poſtquam hactenus immodicam vir egregius dies noctesque ſtudiis operam navaverat, punctoriis doloribus inter meiendum & urinæ ardoribus fatigari incipit, noctu præſertim importunis. Invaleſcunt indies ſtranguria & dyſuria, gravis adeſt pectinis dolor, grave ano incumbens pondus, inter meiendum teneſmus, & dolor per totam urethram ſe extendens, maximus vero in glande; ingens in dorſo calor, urinæ ut plurimum pallidæ, cum mucoſo ſedimento poſt equitationem vel vehementiorem ambulationem, cum arenoſis granis, craſſoribus, vel tenuioribus lapillis rotundis. Sexto ante obitum menſe in hypochondrio ſiniſtro prodit tumor, primum inſtar iuglandis, paulatim auctus ad pugni magnitudinem, quo durius manu tractato veſica dolebat vel micturiebat. Diſparet interdum, mox in conſpectum rediturus. Paucis ante ultimam horam diebus æger reverſus ab itinere quod decem millia-

rium Anglicarum rheda confecerat, mingit frequentiſſime, aucti dolores, aucta ſtranguria cum dyſuria, urinæ cruentæ cum ſedimento mucoſo, quod maxime tenacis & vitreæ pituitæ ſimile aliquid puris admixtum habebat. Invaleſcit inter meiendum teneſmus, excluduntur calculi exiles quam plurimi. Invadit febris, quæ antea per intervalla occupaverat. Poſt aſſumta medicamenta urinæ olidæ, turbidæ, inſtar lixivii profluunt ſine levamine; ardor internus moleſtiſſimus, calidiſſimæ urinæ; dimidia lotii pars mucus, aliquando quicquid redditur mucus eſt, tam tenaciter cohærens, ut vix divelli poſſit. Poſt eius ingentem quantitatem redditam inducias ad duos vel tres dies hoc ſymptoma dat, nova acceſſione facta denuo recurrens. Durant hæc ad viginti dies cum continua febre, urinæ fœtore adeo ingenti, ut ſpiritus oris ipſe eum redoleat, donec tandem prorſus labe confectus, ultimum ſpiritum ſex & quinquaginta annos natus reddit. Diſſecto cadavere ſub exitum veſicæ ſarcoma conſpicitur; proſtratæ quadruplo maiores, quam fert earum natura; veſicæ corpus contractum, ſpiſſum, cuniculis quaſi exſculptum, quorum cavernulæ lapillis infinitis rotundis, ſcatebant; tumor interius in collo, ad ſiniſtrum latus veſica pervia rotundo foramine, quatuor digitorum apices admittente, in ſaccum, quæ urina turgens capacitatis erat ad veſicam ſextuplæ. Habuit ſaccus ille tunicas tres cum veſicæ membranis continuas, ſpiſſas admodum cum inſignibus nervis & vaſis. Situs talis, ut totam hypogaſtrii partem ſiniſtram occuparet, inſtar veſicæ intra peritonæi duplicaturam latitans: figura eius inæqualis, ita ut infra foramen in forma ſacci pars propenderet plurimum. Vtraque veſica lotio turgens pleniſſime: aſt in additiæ fundo, infra foramen penſile, ingens ſaburra putris & olidi muci, ſive phlegmatis vitrei, quod cum

tanto

tanto niſu & dolore a miſero profundebatur. Veſica ipſa neque ulcerata, neque inflammationis præ ſe ferens veſtigium: addititiæ interna membrana eroſa variis in locis, atque ob inflammationem rubra, livida, nigra, gangrænæ proxima. Vreteres in veſicam deſinebant loco conſueto. Ren dexter totus purulentus: ſanus ſiniſter.

§. XXXII.

Habes ſyndromen phœnomenorum, quorum explicatio multorum hactenus clarisſimorum in medicina virorum ingenia exercuit. Maximum cunctis monſtrum viſum ſacculus veſicæ adhærens, cuius productionis rationem plerique non alibi, quam in vi πλαστικῇ inſolenti & gravi errore ſtatim a conceptione in hoc ſubiecto ludente, & quod materiam ſuperfluam in alios uſus convertere neſciverit, eam exinde ἔκφυσιν efformante, reperiri poſſe exiſtimarunt. Mihi ex ſupra dictis illorum omnium derivatio non valde difficilis videtur. Oſtendam id in potioribus momentis, cum omnia deducere hic non liceat. Referendum vero morbum eſſe inter veſicæ exulcerationes, omnia manifeſto arguunt. Adſunt cauſſæ, procatarcticæ dictæ, vita hactenus pertinaciſſime ſedentaria, noctes inſomnes actæ, inde virium diminutio, excretionum ſuppreſſio, digeſtionis negotium male procedens, & mox peſſimo conſilio longiora itinera equo, rheda, pedibusque confecta. Adeſt ætas, quam huic malo maxime opportunam eſſe memoravi, allegatis ſimul huius rei cauſſis evidentiſſimis. Adſunt ſtagnantis in vaſis hæmorrhoidalibus externis, præcipue in veſica, ſanguinis, & hinc productorum ibi ſpaſmorum, abſceſſuum, ulcerum, lapillorum ſigna tam ſignificantia, ut non ex aliis hæc mala certius cognoſci queant. Accedit in progreſſu febris, antea ob

leviorem inflammationem mitius affligens, nunc abſceſſu orto aucta, & ob violentiorem corporis motum ſanguis ex ulcere & lapilli a purulenta materia geniti prodeuntes. Adſunt in veſica diſſecti cadaveris ſarcoma & tumor, in collo hærentia, in reliqua parte cavernulæ lapillos cuſtodientes. Verba tam hæc omnia ſunt luculenta, ut ad ſupra dictorum confirmationem nullum magis aptum exemplum adduci ad me potuiſſe putem. Sed reſtat de ſacculo dicendum Vnde ergo iſte? forte hic reſponſio temeraria videri queat. Reſpondebo tamen, ab apoſtemate intra veſicæ membranas hærente, quod affluxu novæ ſubinde materiæ exterioris parietis partem ſenſim ſenſimque dilatatam intra peritonæi membranas ſuſtulit. Hinc enim is ab externo attactu dolor, hinc iſtud ingens & prorſus non aliunde derivandum tenaciſſimi & fœtentis muci profluvium, hinc febris ob continuam productionem purulentæ materiæ, ſemper vexans, ſemper acrior, hinc addititia ſola eroſa & corrupta poſt mortem inventa, & in huius fundo infra foramen penſile ingens ſaburra putris & olidi muci, ceu manifeſtiſſimum indicium, ex quo olim loco illam colluvies prodiiſſet. Qui enim hanc ἔκφυτιν a natura errante efficctam ſtatuunt, his phœnomenis quomodo ſatisfacient? & num bonam eam matrem in hoc turbato morbi ſtatu mucum tenacem & gravem contra primas mechanicæ regulas verſus ilia ad ſuperiores ſacculi parietes, ut hos unice diſtenderet ac eroderet, naturali veſica ſalva relicta, ſuſtuliſſe affirmabunt? Ne quis vero ingentis huius ſacculi in eo loco efformationem fruſtra a me excogitari putet, adducam ex *Eph. N. C. Dec. I.* obſervationem *Exc. D. D. Segeri*, quæ ibi decima ſexta eſt, & mihi egregie illam geneſin confirmare videtur.

tur

tur. Deprehendit nimirum is aliquando in exteriori & ſuperiori veſicæ ſuperficie inſolitum ſinum, magnitudine pugni, quem in membranis efformaverat pus, quod diſciſſo eodem cum fœtore effluebat. Et *Dodonæus* exemplum affert veſicæ, cuius una membrana ab altera fuit divulſa, copioſo intermedio pure. *Obſ. med. cap. 41.* Neque me quicquam movet iſta aſcititiæ veſicæ in noſtro caſu craſſities, & quod e tribus membranis compoſita fuerit obſervata. Quam enim parum explicatione meæ iſta obſint, pluribus oſtendere liceret: ſed hæc quidem, ceu ex vulgaribus obſervationibus anatomicis & chirurgicis facile intelligenda, longam hic deductionem non requirunt.

§. XXXIII.

Claudant hanc de exulcerationis veſicæ ſequelis tractationem ſequentes obſervationes, ex quibus, quam inſolita illa interdum pariat phœnomena, perſpici poteſt. Primam huc integram allegare placet, ceu notabiliorem, & quod præcedenti §. dicta ulterius confirmet. Mulieri per plures menſes hypogaſtrium ita indies intumuerat, ut medici quidem & obſtetrices, & quidem non unico, ſed plurimo fœtu gravidam iudicarent; menſtrua enim ſubſtiterunt, mammæ diſtendebantur, immo cum poſtremis menſibus lac interdum effluere viderent, mammasque rurſum flacceſcere, abortum metuebant, miſera autem undecimo menſe tabe conſumta mortua eſt. In cadaveris abdomine putreſcente nihil quam humor lentus fœtidus ad tres vel quatuor libras inventus, atque in veſica urinaria, quæ inſigniter intumerat, parte antica ſuperiore tunica exterior diſrupta viſa eſt, cum magno ibidem abſceſſu, pure multo ac fœtido ſubtus ſcatente, quod intra ambas veſicæ tunicas amplum ſpatium ambiebat, illæſa penitus tunica

nica interiore. Vterus ſine omni labe. Ante annum vaccam emulgens ab ipſa calcitrante circa pubem violenter percuſſa fuerat. *Joh. Helvvig. Obſ. 124.* Altera ſit, quod veſicæ ulcus inderdum illius parietes prorſus erodat, ut urina profundatur in abdomen, *vid. Tulp. L. III. c. 2. Severinus de abſceſſibus p. 281.* & ita aſciti originem præbere poſſit. *Vid. Dodonæus cap. 34.* Solent denique nonnunquam poſt veſicæ ulcerationem illius membranæ paullatim integre abſcedere, & hinc urina ceu ſoliacea quædam ſedimenta ſecum ferre, quod in quodam per duodecim annos contigiſſe, autor eſt *Joh. a Belloforti Comment. ad Galeni libr. de Vrinis p. 81.*

§. XXXIV.

Diſpiciendum nunc denique eſt, quibus remediis veſica ab exulceratione præſervari, aut hac iam facta ſanari queat. Sed ægrius eiicitur hoſtis quam non admittitur. Quod ergo præſervationem attinet, cautelæ hic neceſſariæ ex iis, quæ ſupra de mali huius cauſſis dixi facile deducuntur. Plurima harum pars a plethora oritur. Nam exinde uti in aliis partibus, ita in veſica etiam, ſi huc ſanguis copioſius feratur, ſtagnationes, ſtaſes, inflammationes, ſpaſmi & id genus alia incommoda, quæ ulceri producendo idonea eſſe demonſtravi, proveniunt. Hæc itaque ſi adeſſe iudicatur, mature venæſectione obviam eundem eſt, magis, adhuc, ubi modo recenſita ſymptomata, iam urgent. Ac quam late quidem huius remedii in cohibendo maligno hoc hoſte uſus pateat, vel exinde apparet, quod in urinæ difficultate, monente iam *Hippocrate Aph. 36. Sect. VI.* ſtranguria, hæmorrhoidum ſuppreſſione mictuque cruento ſæpe nil magis proficiat, ipſeque calculus ex ſententia celeberrimorum Medicorum, haud alio feli-

felicius avertatur. Non minus auxilii aqua hic promittit, levior præſertim & calida. Diluit enim ſanguinem & circulationi aptiorem reddit, ſtagnationes impedit & tollit, excretiones promovet, ſpaſmos lenit, ipſumque mucum qui variis modis vel ulceri vel calculo anſam præbere ſolet, incidit, & hunc non minus quam arenulas & lapillos cum urina educit. Vnde etiam ſedulo aquæ, calidæ præſertim, potatores renum & veſicæ morbis obnoxii vix obſervantur: ipſarumque aquarum, κατ' ἐξοχὴν ſalubrium dictarum, quatenus in iisdem malis tam egregium ſolatium afferunt, vires nonniſi in aquæ copia quærendas eſſe, paſſim graviſſimis rationibus Exc. Dn. Præſes adſtruit. Inprimis huius remedii frequens uſus commendari meretur iis, qui vitam ſedentariam agunt, vel corpus vehementius & crebrius, maxime equitatione exercent; cum in iis ex- & ſecretionis negotium non ſatis, in his impetuoſius peragatur, ac proinde ibi ſtimulo, hic freno, atque unde ſerum deperditum reſtauretur, opus ſit; quæ omnia ab aqua commode præſtantur.

§. XXXV.

Hæc ſunt generalia auxilia, quibus ſi probe & opportune uti ſcias, neque ceu nimis vulgaria contemnenda ea putes, ſatis ſecurus, magis certe, quam omni pharmacopolii ſupellectile inſtructus, a formidoloſo hoc hoſte, & quæ is minatur, agere poteris. Eadem ſenilibus corporibus tutiſſima ſunt remedia, præſertim aqua calida. Nam & humorum acrimoniam temperat, & excretiones promovet, & poros patulos reddit. Quia vero in his acidum etiam in primis viis & alibi abundare & digeſtionis negotium minus vigere monui; perquam utilis iis erit uſus pulverum abſorbentium, ſalium digeſtivorum, & ſtomachicorum, inter quæ poſtrema primum ſibi locum merito vendicant eſſentia corticum aurantiorum, & elixir balſamicum

Dni. Præſidis. Ad ſanguinis vero craſin corrigendam adhiberi poſſunt, quæ hoc titulo nota ſunt, tinctura tartari, antimonii acris, ſuccini & alia, maxime vina Hungarica, non uno hic nomine commendanda & commendata ab Ill. Dno. Præſide in *Diſſ. de vini Hungarici excellente natura & virtute*. Et ſi alvus officium ſuum ſegnius faciat, ſtimulandus is interdum lenioribus laxantibus, inprimis rhabarbarinis, & ex manna, caſſia, tamarindis paratis, reiectis omnibus fortioribus.

§. XXXVI.

Cæterum ſi ea mala ingruunt, quæ veſicæ exulcerationi proximam originem dare in ſuperioribus oſtendi, mature ſemper occurratur iis remediis, quæ in quolibet eorum ceu maxime proficua uſus comprobavit, & quorum recenſio, quum integrum librum expoſcat, & paſſim a Medicis facta ſit, hic a me prætermittitur. Adiiciam tamen quædam de mictu cruento in veſica orto, & huius inflammatione, quod ea paullo curioſiorem curam efflagitare mihi videantur: ac in illo quidem, præterea, quæ in eo caſu, ubi in renibus vitium eſt, commendari ſolent, hic quoque profutura. Externe diſcutiendi & roborandi fine Exc. Dn. Præſes inprimis laudat aquam vulnerariam (Arquebuſaden-Waſſer) pubi & perinæo applicandam; *Vid. Med. Conſult. Obſ. ſupra cit.* Interne vero forte pretium operæ hic facere poſſit decoctum vel infuſum arnicæ, in pulmonum læſionibus tantopere nuper celebrari cœptum remedium. Ceterum ne ſanguinis grumi in veſica forte relicti cum muco ibidem hærente coire & calculum producere queant; facta conſolidatione omnino opus erit aquæ, maxime calidæ, potu, ut ſic nocens materia in veſica diſſolvatur ac cum urina mature excernatur. In inflammationis caſu, iis remediis, quæ in inflammatione reliquarum partium internarum locum habent, pugnandum, maxime venæ-

næſectione; externe vero ad ſtricturam fibrarum veſicæ relaxandam adhibenda cataplaſmata emollientia & paregorica. Sed duæ hic inprimis obſervationes neceſſariæ ſunt. Nam ſi inflammatio veſicæ collum occupat, quod communiſſe fieri dixi, hoc arctius ſpaſmo conſtringitur, & tum hac de cauſſa, tum a tumore, urinæ excretio impediri ſolet. In eo ergo caſu anceps valde curatio redditur, quia & potus, in inflammationibus internis tantopere ægris expetitus & utilis, parcius concedi debet, & urina, ſi forte iam copioſius ibi hæreat, graviſſimum periculum ciere valet, niſi viam inveniat: quæ itaque quocunque modo illi patefacienda eſt. Cum vero catheteris uſus hic minime locum habeat, ſuadent auctores perinæi puncturam inſtituendam. Vid. *Exc. D. D. Heiſteri Chirurg. p. 648. ſqq.* cui tamen ipſe puncturam ſupra os pubis iuxta lineam albam præfert, & præferri omnino debet, quod illa prior, quacunque ratione peragatur, cum in ea veſicæ collum vel proxima lædantur, malum ſine dubio exaſperatura eſſet.

§. XXXVII.

Quodſi vero ſtaſeos diſcuſſio obtineri nequeat, in abſceſſum morbus tranſit, vel alia graviora mala. Ille, qui ſolus medentium curam admittit, ſucceſſiſſe inflammationi cognoſcitur, ſi febris & reliqua ſymptomata poſt dies aliquot non remittunt, immo gravius urgent, pondus etiam quaſi in pubis & perinæi regionibus ſentiatur. In curatione prima utique febris ratio habenda eſt, ſique illa vehementius ſæviat, pulveres temperantes, iulepi refrigerantes, emulſiones ex ſeminibus quatuor frigidis & citri huiuſque ſuccus: ſin lentius agat, alexipharmaca temperata, præſertim eſſentia Dn. Præſidis hoc nomine laudata, locum inveniunt. Spaſmorum vero & dolorum violentiam nil quicquam præter ſpiritum eiusdem anodynum promtius coërcet: laude tamen ſua non prorſus carent eſſentia croci vel caſtorei, trochiſci alkekengi cum opio, ſperma

 ceti

ceti & alia. Externe ſupra laudata, & in his axungia humana, pinguedo caſtorei, unguentum dialthææ, populionis, oleum hyperici, verbaſci cum croco proficiunt. Quæ antea de urinæ ſuppreſſione & potu hinc parcius præbendo monui, hic quoque obſervanda ſunt. Sed novum incommodum accedit, novas cautelas poſcens. Omnino enim neceſſe eſt, ut apoſtema mature aperiatur & pus e veſica derivetur, quia alioquin mora acrius ſemper hoc redditum, graviorem exulcerationem, fiſtulas aliaque peſſima ſymptomata parit. Raro autem ſponte ſua, niſi damno jam facto, diſrumpitur, & excretionem vel ipſius puris tenacitas, vel tumor adhuc ſubſiſtens, interdum impedit. Pro utroque ſcopo obtinendo, iniectio lactis tepidi tentanda eſt, ac ſi parum illa proficiat, ad ultimum auxilium, cultrum confugiendum & perinæum diſſecandum eo in loco, ubi ſectio calculi cum magno, quem vocant apparatu, peragi ſolet, vel methodo *Fratris Jacobi*, ſed a *Ravio* emendata, de qua vid. *Cel. Heiſteri Chirurg. p. 642. ſqq.* Præſtat enim rebus ita deſperatis anceps quam nullum remedium experiri. Satis ſic tamen probatum illud in eo caſu eſſe, binis exemplis, e *Riolano* depromtis & omnino attentione digniſſimis, docet *Bonetus L. III. p. 634. ſqq.* In feminis vero vix unquam neceſſitas tum huius tum antec. §. memorati auxilii uſum requiret & ſatis tuto catheter adhiberi poterit, cum & veſicæ orificium magis amplum illæ habeant, & liberior ad eam acceſſus pateat. Ceterum ruptione facta, ſive a natura ſive artis ope, ac expurgato probe ulcere, curatio iis remediis peragenda eſt, quæ nunc ceu in omni exulceratione veſicæ celebrata, ſtrictim tamen recenſebo.

§. XXXVIII

Pertinent ergo huc 1) abſtergentia, & traumatica leniora, e vegetabilium regno deſumenda, ac in forma decocti

ſti, infuſi, vel ſucci aut ſyrupi adhibenda. Ex animantium vero regno huc referri inprimis poſſunt, ſanguis hirci exſiccatus & ſperma ceti, quod poſterius ſanguinis grumis in veſica hærentibus reſolvendis & ſpaſmis leniendis perquam idoneum remedium eſt. 2) Gelatinoſa, viſcoſa, balſama temperatiora, e. g. Gummi tragacanthum, Arabicum, ſarcocolla liquiritiæ ſuccus, ſemina frigida, maſtix, reſina laricea, abietina, terebinthina, vitellum ovi in bolos, pilulas, trochiſcos, emulſiones redigenda. Qua de cauſſa hic inprimis commendandi ſunt trochiſci alkekengi, utpote ex pleriſque horum compoſiti. it. troch. de Karabe, de terra ſigillata. 3) Magnus & varius hic lactis uſus eſſe poteſt. Lenit enim dolores, urinæ acrimoniam temperat, abſtergit & conſolidationem iuvat. Cavendum tamen ne acido in primis viis abundante oblatum, plus damni quam ſolatii adferat. 4) Alvi probe ſemper ratio habeatur, quia tum fæcibus & flatibus diutius hic commorantibus, tum etiam a frequentiori excretione veſica varie perturbari poteſt. Ad externum uſum varia ab auctoribus commendari ſolent: iniectiones ex lacte, decocto hordei, ſuccis detergentibus, melle, aqua chalybeata, cum vel ſine pulveribus glutinantibus, adſtringentibus & aliis. Quæ tamen omnia hac §. recenſita multaque alia huius generis, quarum prolixam enumerationem inſtituit, *Platerus* in *prax. Med. Tom. III. p. 776.* etſi ſua laude non ſint defraudanda, plus ſæpiſſime tamen promittere, quam re ipſa præſtare obſervantur. Quare ſequentes adhuc cautelas adiiciam, iisque hanc diſſertationem finiam.

§. XXXIX.

I. In exulceratione veſicæ magis opera danda, ut ſanguinis vitia corrigantur, vitæque ratio, qua id malum fovetur, mutetur, quam externis remediis pugnandum eſt. Solent enim ſic ſæpius ulcera alia peſſimi moris ſponte ſanari.

nari; in recenti tamen ulcere externorum, nunquam certe prorſus ſpernendorum, uſus eſſe maior poteſt.

II. Si exulceratio orta eſt a calculo in veſica hærente, hoc non remoto curatio fruſtra ſuſcipitur.

III. Sine convenienti vitæ regimine, cibis boni ſucci & aquæ ſufficienti potu, omnis alia medicatio irrita eſt.

IV. In hoc malo neque vitam nimis ſedentariam & otioſam agere, neque corpus vehementius exercere decet.

V. Inter præſtantiſſima remedia adverſus veſicæ ulcerationem & ad calculum avertendum aquarum ſalubrium uſus cenſeri debet. Laudat inprimis Spadanas *Henr. ab Heer* & *Tulpius* deploratum veſicæ ulcus, omnibus aliis fruſtra adhibitis, iisdem debellatum tandem fuiſſe refert. *L. II. cap. 53.* In graviori tamen exulcerationis caſu vitandæ ſunt, quæ nimiam ſalis copiam ſecum vehunt. Vid. *Diſſ. cit. de Curat. calculi.*

VI. Nocent in hoc affectu vina omnia acida, auſtera; moderatus vero dulcium, inprimis Hungarici, uſus, non modo non nocet, ſed egregie prodeſt. Vid. *Diſſ. cit. de Vino Hungar.* & meretur hic allegari locus ex *Aetio ſerm. XI, c. 22.* de ſcabioſa veſica: *a mordacibus igitur & quæ humores acres ac ſalſiores reddunt abſtinendum. Exhibenda autem vina dulcia, lac & gallinæ, aut hædorum aut agnellorum iuſcula.*

VII. In ſenibus nunquam vilia remedia putentur, quæ ſupra illis ad præſervationem commendata ſunt. Sane potiſſimum iisdem curationis quoque momentum abſolvitur.

VIII. Non parum ſolatii atque auxilii in hoc malo a balſamo Vitæ Dn. Præſidis exſpectari debet, ſi is in veſicam iniiciatur; de cuius uſu in gonorrhœa inveterata, proſtratis hiſque vicinis partibus, exulceratis, vid eiuſd. *Med. Conſ. Part, III. p.* 239. Eundem enim quin veſicæ præſtare poſſit, non eſt dubium. Ne vero in hac nimium ardorem excitet, eius vis adiecto infuſo herbæ thee nonnihil poterit temperari.

FINIS.

NOBILISSIMO AC DOCTISSIMO

DOMINO CANDIDATO

S. D. P.

FRIDER. HOFFMANNVS

PRÆSES.

E*Xquiſitiorem corporis humani eiusque ſtructuræ notitiam, firmiſſimum univerſæ Medicinæ fundamentum eſſe, nemo ſane negabit; niſi qui ex artis ignorantia eius oſor exiſtit, aut inquirendæ veritatis tædio captus, fictionibus vanisque ſpeculationibus mirifice delectatur. Quum enim graviſſimus noſter parens* HIPPOCRATES *dudum iam monuerit:* oculis magis credendum eſſe quam opinionibus; *tutiſſime utique ars medica fulcro anatomicæ ſcientiæ, quæ oculos tantum admittit & manus, innititur, eoque revulſo, nutat, periclitatur & tota denique corruit. Et ſane tam eximia tamque diffuſa eſt utilitas, quam anatomia huic quæ ſaluti mortalium invigilat arti conciliat, ut nemo unquam feliciter eiusdem exercitio manum admovere queat, qui non curatius cuiusvis partis ſitum, fabricam, artificioſiſſimam coagmentationem, officium, uſum & admirandam cum aliis membris connexionem noverit.* Nibil *iam proferam de incrementis quæ rei medicæ per tot præſtantiſſima inventa ex anatomes cultura acceſſerunt,*

runt , ſed ad incomparabilem eius utilitatem inculcandam ſatis erit , ſi dixero , anatomicæ ſcientiæ quicquid in arte noſtra rationale eſt acceptum eſſe referendum. Etenim hæc vitæ & mortis , ſanitatis & morborum non obſcuras, ſed certas atque perſpicuas cauſſas tradit, hæc ſymptomatum originem & complicationem dilucide monſtrat , hæc denique damnata empiria, omnium optimam medendi rationem ſubminiſtrat & ad citam, tutam ac iucundam curationem compendioſam pandit viam. Aſt , quid opus eſt verbis ubi rerum teſtimonia adſunt ? Ipſa hæc Tua NOBILISSIME DOMINE CANDIDATE *diſſertatio huius rei veritatem adſtruit , in qua nihil auctoritate alius motus precario aſſeruiſti, ſed ex intimis viſcerum & corporis humani mechaniſmo argumenta eruiſti, iisque veritatem quam tueris demonſtrare laudabiliter anniſus es. Gratulor itaque de honoribus induſtriæ Tuæ propoſitis, & ut Divinum Numen hos Tibi felices eſſe iubeat, omnesque Tuas res, conatus atque labores ex voto ſemper in maius ac melius provehere velit, intentiſſime precor. Vale. Dab. Prid. Non. Mart.* cIↄIↄccxxiv.